

Türkoğlu Ovası Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projesinde Yer Alan Tahtalideder ve Kuyumcular Mahallelerinin Dar Kapsamlı Başarı Analizi Üzerine Bir Araştırma

Hasan Oğuz ZOROĞLU¹, Emine İKİKAT TÜMER²

¹Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 46100, Kahramanmaraş

²Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 46100, Kahramanmaraş

¹<https://orcid.org/0009-0003-8894-4152>,

²<https://orcid.org/0000-0001-6336-3026>

*Sorumlu yazar: e-mail hasanzade46@hotmail.com

Araştırma Makalesi

Makale Tarihiçesi:

Geliş tarihi: 06.07.2023

Kabul tarihi: 16.11.2023

Online Yayınlanma: 04.12.2023

Anahtar Kelimeler:

Arazi toplulaştırma

Toplulaştırma başarısı

Toplulaştırma oranı

ÖZ

Bu çalışmada, Kahramanmaraş İli Türkoğlu İlçesi Tahtalideder ve Kuyumcular Mahallelerindeki arazi toplulaştırma projelerinde toplulaştırma öncesi ve toplulaştırma sonrası durumları karşılaştırılarak başarı durumlarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yerleşim birimlerinin arazi toplulaştırması öncesi ve sonrası parsel şekilleri projeye ait litop programından elde edilen veriler ile ortaya konmuş, yine proje tapu tesciline esas netcad programında hazırlanan proje sayısalı ve litop programı kullanılarak toplulaştırma öncesi ve sonrası parsel sayıları ortaya konmuş toplulaştırma oranları, ortalama parsel ve işletme büyüklükleri de hesaplanarak başarı analizi yapılmıştır. Araştırma konusu 2 yerleşim biriminde arazi toplulaştırma projesi parselasyon planlarının yanı sıra yol, yol geçidi, vb. tarla içi geliştirme hizmetlerine ilişkin sanat yapıları inşa edildiği ve uygulama projesi kapsamında olan 2 yerleşim birimin aynı zamanda Kılavuzlu 2. Kısım Sulama projesi muhtevasında bulunduğu tespit edilmiştir. Proje kapsamında parselasyon çalışmalarının yanında tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanan ve sulama projesi muhtevasında bulunan yerleşim birimlerinde toplulaştırma oranlarının istenilen düzeyde olmasa da pozitif olduğu, (Tahtalideder % 25,41, Kuyumcular % 4,53) parsel şekillerinde eskisine kıyasla iyileşme olduğu göze çarpmaktadır.

A Research on Narrow-Scope Success Analysis of Tahtalideder and Kuyumcular Neighborhoods in the Türkoğlu Plain Land Consolidation and in-Field Development Services Project

Research Article

Article History:

Received: 06.07.2023

Accepted: 16.11.2023

Published online: 04.12.2023

Keywords:

Land consolidation

Consolidation success

Consolidation rate

ABSTRACT

In this study, it is aimed to analyze the success status of land consolidation projects in Tahtalideder and Kuyumcular Districts of Kahramanmaraş Province Türkoğlu District by comparing the pre-consolidation and post-consolidation situations. For this purpose, the parcel shapes before and after the land consolidation of the settlements were revealed with the data obtained from the litop program of the project, the project numbers prepared in the netcad program, which is the basis for the project title registration, and the parcel numbers before and after the consolidation were revealed by using the litop program. Success analysis was made by calculating the size of the enterprise. In addition to land consolidation project parcellation plans in 2 settlements, which are the subject of the research, road, road crossing, etc. It has been determined that works of art for on-farm development services

have been built and 2 settlements within the scope of the application project are also included in the Kilavuzlu 2nd Part Irrigation Project. Although it is not at the same level, it is observed that there is an improvement in parcel shapes compared to the past (Tahtalidedeler 25.41%, Kuyumcular 4.53%).

To Cite: Zoroğlu HO., İkikat Tümer E. Türkoğlu Ovası Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projesinde Yer Alan Tahtalideder ve Kuyumcular Mahallelerinin Dar Kapsamlı Başarı Analizi Üzerine Bir Araştırma. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2023; 6(3): 1943-1958.

1.Giriş

Tarımsal üretimde üretim faktörlerinin tam ve etkin kullanımı verimliliği artırmada en önemli faktördür. Üretici gelirinin artırılmasında verimliliğin artırılması kadar maliyetlerin azaltılması da büyük önem taşımaktadır. Kıt olan üretim faktörlerinden olan toprağın parçalı, dağınık ve şekillerinin bozuk olması ürün verimliliğini artırmada ve maliyetlerin düşürülmesinde en büyük engellerden birisidir. Bu yüzden dünyada olduğu gibi Türkiye’de de tarıma elverişli işletme büyüklüklerinin artırılması, parça sayısının azaltılması ve arazi şeklinin üretime uygun hale getirilmesi için arazi toplulaştırması yapılmaktadır.

Tarım işletmelerinin, küçük parçalar halinde değişik yerlere dağılmış olan arazilerinin uygun olanlarının, üretimi ve verimi artıracak şekilde birleştirilmesinin dar anlamda arazi toplulaştırması olduğu bildirilmiştir (Ekinci ve Sayılı, 2010). Arazi Toplulaştırması (AT) “Çeşitli nedenlerle ekonomik olarak tarımsal faaliyetleri yapmaya imkân vermeyecek biçimde parçalanmış, dağılmış, bozuk şekilli parsellerin modern tarım işletmeciliği esaslarına göre ve sulama hizmetlerinin geliştirilmesi için uygun biçimde birleştirilmesi, şekillendirilmesi ve yeniden düzenlenmesi işlemi” olarak tanımlanmaktadır (Ankara İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Sunusu, 2015).

Tarım arazi parselinin yeter büyüklükte olması, makineli tarımda zaman, işgücü ve sermaye kayıplarını en aza indirmeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte yeterli parsel büyüklüğü, üretim faktörlerinin etkin kullanımı ile işletme gelirinin artırılması, üretici ve ailesinin ekonomik ve sosyal refahının artmasını sağlayacaktır. Böylece işletmelerin sürdürülebilirliği sağlanacak ve kırsal alandan kentsel alana göç azalacaktır. Tarımsal üretim aşamasında meydana gelen sorunların bertaraf edilmesinde arazi toplulaştırma çalışmaları bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Arazi toplulaştırması ile parçalılığın azaltılması işletme karlılığını, entansif tarımın uygulanmasını ve sulama projelerinin etkin kullanımını sağlayacak bu da sürdürülebilir tarım ve rasyonel tarımsal kalkınmaya katkı sağlayacaktır (Değirmenci ve ark., 2019; Ertunç ve Janus, 2021).

Arazi toplulaştırma projelerinin sağlamış olduğu bu önemli katkılar, dar anlamıyla yapılan ve yalnızca parsellere yönelik düzenlemelerle mümkün olamayacaktır.

Öyle ki günümüz şartlarında uygulanan arazi toplulaştırma çalışmalarında yalnızca dar anlamıyla tarif edilen ve küçük taşınmaz parsellerini daha büyük parseller haline getirmekle yetinilen toplulaştırma çalışmaları yerine daha kompleks ve daha kapsayıcı projeler ortaya konmaktadır.

Bu projelerin ise fazla parçalanmış, dağılmış arazilerin modern işletmecilik esaslarına göre birleştirilmesi, tarla içi yol şebekelerinin, sulama kanallarının tahliye sistemlerinin, arazi tesviyesi,

toprak ıslahı, drenaj ve toprak muhafaza hizmetlerinin inşası, çevre planlaması, kırsal alanın korunması, sosyal ve kültürel hizmetler için arsa gereksiniminin karşılanması, köy içi yolların, baraj, karayolu, sulama ve drenaj kanallarına ait ortak tesisler için arazi kayıplarının karşılanması gibi konuları kapsadığı belirtilerek geniş anlamıyla arazi toplulaştırma faaliyetlerinin tanımı yapılmaktadır (Takka, 1993).

Arazi toplulaştırması, sağladığı faydalarının yanında, doğrudan mülkiyet hakkını ilgilendiren bir uygulama olması nedeniyle çeşitli zorlukları da bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle projelerin tüm aşamalarının iyi yönetilmesi gereklidir. Aksi durumda, toplulaştırmanın tarımsal arazi maliklerince benimsenmesi güçleşecek ve toplulaştırma projelerinin başarısı da düşecektir (Karaönder ve Güner, 2021).

Yine toplulaştırma başarısını etkileyen arazi toplulaştırma projelerinin temel ilkelerinin; gönüllülük esasının benimsenmesi, açık ve şeffaf süreçlerin izlenmesi, teknik, finansal, ekonomik, çevresel ve sosyal fizibilite çalışmalarının da proje kapsamında yapılması önem arz etmektedir.

Bununla birlikte ana paydaşlardan olan kadınların, gençlerin ve yerel halkın beklentilerinin de dikkate alınarak adım adım işlem tesis edilmesi ile bu işlemlerin daha kolay yürütülmesi açısından hükümet ve diğer sivil toplum kuruluşlarının desteğinin alınması gerekmektedir (Sagaydak ve Sagaydak, 2022).

AT Öncesi ve Sonrası Parsellerin Geometrik Şekilleri üzerine yapılan çalışmalarda;

parsellerin şekillerinin; arazilerin verimli kullanımı ve makinalı tarıma uyumu açısından oldukça önemli olduğu, arazilerin şekilleri ile işlenme süreleri arasında bir ilişki olduğu bununla birlikte arazi şekilleri ile arazilerin işlenme sürelerinden doğan kayıp zamanların tespiti ile ilgili çalışmalar yapılmış olup Cordes (1970) ve Dinçer (1971) in farklı parsel şekillerini tarımsal mekanizasyon açısından karşılaştırdığı ve eşit büyüklükteki parselleri işlemek için dikdörtgen şekilli arazilere göre diğer arazi şekillerinde ortaya çıkan kayıpları belirledikleri bir çalışmadır (Türk , 2021). Yapmış oldukları bu çalışmada ortaya koymuş oldukları arazi şekline göre kayıp oranlarını, Dikdörtgen: 1,00 Yamuk: 1,10 Kare: 1,20 ve Üçgen: 1,30 olarak belirlemişlerdir. Bunun yanında, farklı parsel şekillerinde (Dikdörtgen, Yamuk, Kare, Üçgen, Şekilsiz) zaman kaybı ve iş başarısı yönünden yapılan çalışmalarda alanları eşit olan parsellerden, dikdörtgen şekilli bir parseli işlemek için 1 saatlik çalışma yeterli görülürken, aynı büyüklükteki bir üçgen parselin ise 1,4 saat çalışma ile işlemek gerekmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2016).

Çeşitli geometrik şekillere sahip parseller birlikte değerlendirildiğinde en uygun parsel şeklinin belirlenmesi konusunda çok çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Buna göre, gerek işleme kolaylığı ve zaman kaybının azaltılması, gerekse sınır kayıplarının azaltılması açısından en elverişli parsel şekli dikdörtgendir (Kara,1977).

Bununla birlikte tarla şeklinin iş verimi üzerindeki etkisi konusunda yapılmış bir çalışmada (Arıcı, 1994), dikdörtgen şeklindeki bir tarla parselinde iş verimi 100 kabul edildiğinde bu verimin yamuk için 96,7'ye, düzensiz tarla şekli için 90,9'a düştüğü yönünde hesaplamalar yapılmıştır (Eminoğlu ve Çakmak, 2013).

Arazi Toplulaştırma oranı üzerine yapılan çalışmalarda;

Tunalı ve Dađdelen (2018), Denizli Tavas Ovası AT projelerini inceledikleri çalışmalarında, işletme başına dūřen parsel sayısında meydana gelen azalmanın toplulaştırma oranı kadar önemli olduğunu belirtmişler, toplulaştırma projelerinin değerlendirmesi esnasında işletme başına dūřen parsel sayılarının da dikkate alınması gerektiğini, böylece proje başarısı ile ilgili daha doğru bilgiye sahip olunabileceğini belirtmişlerdir.

Arazi Derecelendirme İndeks ve Haritaları üzerine yapılan çalışmalarda ise; arazi derecelendirme çalışmaları, arazi toplulaştırma işlemlerinde toprağın doğal ve devamlı özellikleri, arazinin yerleşim birimlerine veya işletme merkezine olan uzaklığı ile toprak verimlilik etütlerinin temele alınarak arazinin takasına esas olacak değerlerinin tespit edilmesi işlemleri olarak tanımlanmaktadır (Esen, 2019).

Böylece arazi derecelendirme çalışmaları, arazi toplulaştırma işlemlerinde çiftçilerin sahip oldukları arazilere karşılık olarak verilecek olan yeni arazilerin belirlenmesinin temelini oluşturmaktadır (Çelebi, 1989).

Özellikle arazi toplulaştırma işlemleri kaynaklı parsel taşınması, Şekil ve yön değişimi ile farklı ve uzak mesafeler arasında hisse taşınması gibi işlemlerde yapılacak olan Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) kesintilerinin belirlenmesinde toprak indeks ve derecelendirme haritalarından faydalanılmaktadır.

Arazi toplulaştırma çalışmaları sağlamış olduğu birçok fayda sebebiyle çiftçiler tarafından memnuniyetle karşılansa da ortaya çıkan sorun ve memnuniyetsizliklerin büyük bir kısmının da arazi takasında adaletin sağlanmadığı ve tahsis edilen taşınmazın eski arazi değerı ile aynı olmadığı iddiaları göze çarpmaktadır (Erenci, 2019).

Gerek toplulaştırma projelerinin doğru uygulanması açısından gerekse de projeden etkilenecek olan çiftçilerin memnuniyetinin sağlanması açısından arazi derecelendirme işlemlerinin adaletli bir Şekilde yapılması arazi sahipleri arasında güven duygusunu artıracak ve bu da toplulaştırmanın başarı düzeyini artıracak bir etken olacaktır (Özdemir, 2021).

Kahramanmaraş İli Türkoğlu Ovası Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri (AT ve TİGH) Projesinde yer alan Tahtalıdedeler ve Kuyumcular mahallelerinin dar kapsamlı başarı analizi üzerine yapılan bu çalışmada, proje başarısını etkileyen faktörlerden arazi Şekline ilişkin meydana gelen değerlişimlerin ortaya konulması, arazi toplulaştırma oranlarının yerleşim birimi bazında belirlenmesi, arazi vasıf durumlarının ortaya konularak ve yerleşim biriminin topoğrafyasının da belirlenerek yapılan arazi toplulaştırma projesi ile ne gibi olumlu ya da olumsuz değerlişimlerin meydana geldiğinin çeşitli bilimsel metotlar vasıtasıyla başarı analizi olarak ortaya konulmasına çalışılmıştır.

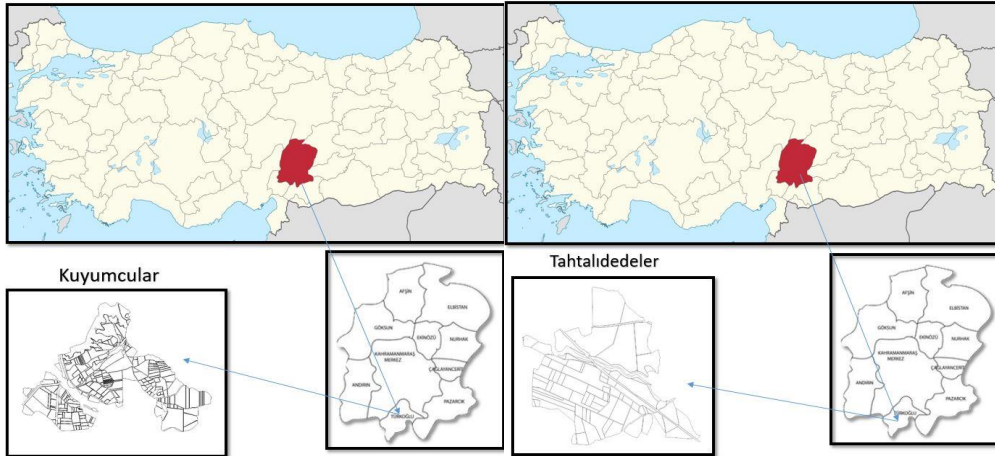
Bu alışmada Türkoğlu ilçesi Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projesi kapsamında 2 yerleşim biriminde yapılan arazi toplulaştırma projesinde başarı kriterleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2. Materyal ve Metot

Araştırma Kahramanmaraş İli Türkoğlu İlçesine bağlı Kuyumcular ve Tahtalıdedeler mahallelerinde yürütülmüştür. İlgili yerleşim birimleri 17.10.2014 tarih ve 29148 sayılı Resmi Gazete ilanı ile arazi toplulaştırma projesi uygulama alanı olarak ilan edilmiştir. Araştırma alanı olarak belirlenen Kuyumcular mahallesinde 18.10.2018 tarihinde ve Tahtalıdedeler mahallesinde 31.10.2018 tarihinde tapu tescil işlemleri tamamlanmıştır. Verileri toplamada proje idaresi olan DSİ 20. Bölge Müdürlüğünden alınan ikincil veriler kullanılmış, bu nedenle araştırma konusu yerleşim birimleri gayeli örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Araştırma konusu yerleşim birimleri; yaklaşık olarak Türkoğlu İlçe Merkezine 9 km, Kahramanmaraş İl Merkezine ise 20 km uzaklıktadır. Araştırma alanında yer alan Kuyumcular mahalle nüfusu 315 kişi, Tahtalıdedeler mahalle nüfusu ise 164 kişidir (Türkoğlu Kaymakamlığı, 2022). Bölgede Akdeniz iklim özellikleri hâkim olup yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçer.

Araştırma alanı tarım arazilerinde buğday, pamuk, mısır gibi ürünlerin yanı sıra sebze yetiştiriciliği ve seracılık da yapılmaktadır. Araştırma alanının konumu Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Kuyumcular ve Tahtalıdedeler Mahalleleri arazi toplulaştırma proje alanı

Proje idaresinden alınan tescile esas parsellasyon haritalarından blok ve parsellere ait konum ve büyüklükler incelenmiş, netcad paket programının bir modülü olan nettop ve litop programlarından yerleşim birimlerine ait toplulaştırma oranları ile parsel büyüklüklerinin önceki ve sonraki hallerine ilişkin karşılaştırmalı analizleri ortaya konarak irdelenmiştir.

Ayrıca ilgili programlar vasıtasıyla yerleşim birimlerine ait toplulaştırmaya giren kadastro alanları, yerleşim birimlerinde bulunan işletme sayıları, ortalama işletme büyüklüğü ile ortalama parsel büyüklüğü de toplulaştırma öncesi ve sonrası durumları birlikte değerlendirilerek toplulaştırma sonrasında meydana gelen değişimler ortaya konmuştur.

Son olarak toplulaştırmaya giren arazilerin tapu nitelik oranları ve toprak derecesinin toplam alan içerisinde kapladığı alan miktarları oranlanarak başarı düzeyine katkısı saptanmaya çalışılmıştır. Türkiye’deki toplulaştırma çalışmalarında aşağıdaki eşitlik kullanılmaktadır (Arıcı, 1994).

$$\text{Toplulaştırma Oranı} = \frac{\text{Arazi Toplulaştırma Öncesi parsel sayısı} - \text{Arazi Toplulaştırma Sonrası Parsel sayısı}}{\text{Arazi Toplulaştırma Öncesi parsel sayısı}} \times 100 \quad (1)$$

Arazi toplulaştırma projesi ile birlikte parsellerin geometrik Şekillerinde meydana gelen olumlu ve olumsuz değişimler ortaya konmuştur. Arazi toplulaştırma öncesi parsel sayıları ve arazi toplulaştırma sonrası parsel sayıları belirlenerek toplulaştırma oranı, ortalama parsel büyüklüğü ve ortalama işletme büyüklüğü hesaplanmış, tarla parseli sayısı ve tarla dışı parsel sayısı ayrı ayrı belirlenerek toplam parsel alanı içerisindeki oranı ortaya konmuştur (1). Tüm bu incelemelerin yanı sıra yerleşim birimlerinin toplam yüzölçüm alanı içerisinde hangi toprak derecesinin ne kadar alan kapladığı da hesaplanarak ortaya konmuş ve başarı düzeyine katkısı saptanmıştır.

3. Bulgular

3.1. AT Öncesi ve Sonrası Parsellerin Geometrik Şekilleri

Türkoğlu Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesinde de proje uygulama alanı içerisine giren 2 mahallede Şekil analiz çizelgeleri hazırlanarak en uygun parsel Şekli olan dikdörtgen Şekilli parsel sayısı ve oranı ile diğer parsel Şekillerinin de yer aldığı bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2 de gösterilmiştir. Kuyumcular mahallesi toplulaştırma sonrasındaki parsel Şekil değişimi Tablo 1’den incelendiğinde dikdörtgen parsel sayısının 18’den 38’e çıktığı ve toplulaştırma öncesi % 6,27 olan dikdörtgen Şekilli parsel oranının %13,87’e yükseldiğı tespit edilmiştir. Ayrıca Şekilsiz parsel ve üçgen Şekilli parsel sayı ve oranının azalması yapılan toplulaştırmanın başarısını göstermektedir.

Tablo 1. Kuyumcular mahallesi AT öncesi ve AT sonrası parsel Şekil değişimi

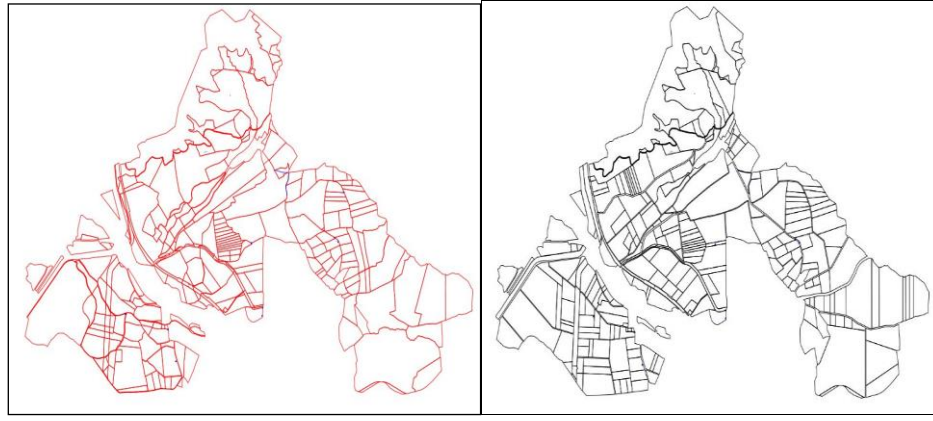
	AT öncesi			AT sonrası		
	Şekil adı	Adet	%	Şekil adı	Adet	%
Kuyumcular	Üçgen	40	13,94	Üçgen	22	8,03
	Kare	1	0,35	Kare	1	0,36
	Dikdörtgen	18	6,27	Dikdörtgen	38	13,87
	Yamuk	70	24,39	Yamuk	93	33,94
	Şekilsiz	158	55,05	Şekilsiz	120	43,8
	Toplam	287	100	Toplam	274	100

Tahtalıdedeler mahallesinde toplulaştırma sonrası Şekil değişimi Tablo 2’den incelendiğinde, dikdörtgen Şekilli parsel sayısının 12’den 18’e yükseldiğı ve yüzde olarak % 9,84 den % 19,78 e yükseldiğı tespit edilmiştir. Üçgen Şekilli parsel sayı ve oranının azalmış olmasının yanı sıra Şekilsiz parsel sayısında meydana gelen azalma yüzdesel anlamda kayda değer bir azalış sergilememiştir.

Tablo 2. Tahtalıdedeler mahallesi AT öncesi ve AT sonrası şekil değişimi

	AT öncesi			AT sonrası		
	Şekil adı	Adet	%	Şekil adı	Adet	%
Tahtalıdedeler	Üçgen	19	15,57	Üçgen	11	12,09
	Kare	1	0,82	Kare	1	1,1
	Dikdörtgen	12	9,84	Dikdörtgen	18	19,78
	Yamuk	39	31,97	Yamuk	23	25,27
	Şekilsiz	51	41,8	Şekilsiz	38	41,76
	Toplam	122	100	Toplam	91	100

Dikdörtgen şekilli parsel oranında % 7,60 oranında artış gerçekleşen Kuyumcular mahallesinde eski kadastr parsellerinden oluşan kroki ile toplulaştırma sonrası parsel krokisi karşılaştırıldığında şekilsel düzenlemenin başarısı gözle görülmektedir (Şekil 2).

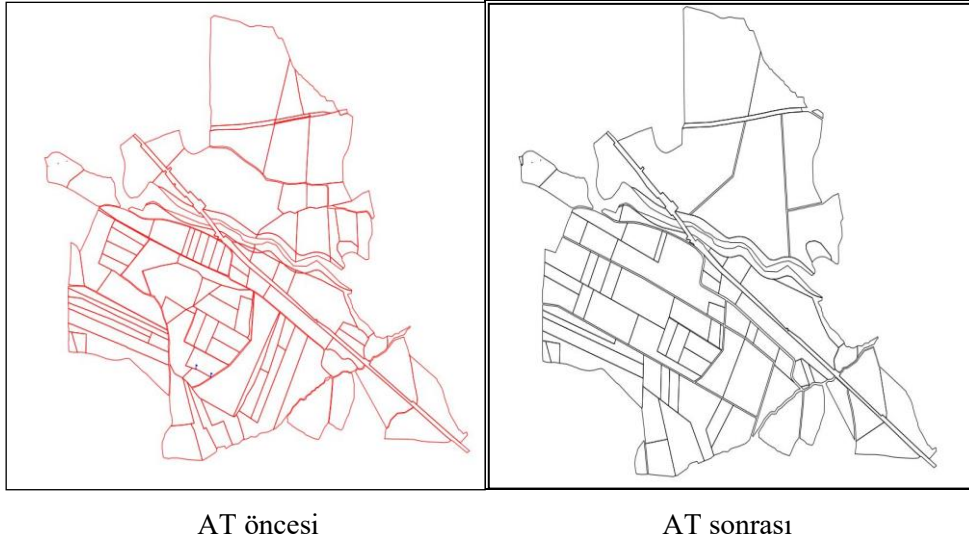

AT öncesi

AT sonrası

Şekil 2. Kuyumcular Mahallesi eski kadastr ve AT sonrası parselasyon durumu.

Dikdörtgen şekilli parsel oranında % 9,94 oranında artış gerçekleşen Tahtalıdedeler mahallesinde eski kadastr parsellerinden oluşan kroki ile toplulaştırma sonrası parsel krokisi karşılaştırıldığında şekilsel düzenlemenin başarısı gözle görülmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Tahtalidedeler mahallesi eski kadastro ve AT sonrası parselasyon durumu

3.2. Arazi Toplulaştırma Oranı

Arazi toplulaştırma projelerinde başarı analizinde kullanılan parsel şekli, parsel büyüklüğü ve parsel sayılarındaki değişimlerin irdelenmesinin yanı sıra toplulaştırma oranı da incelenen kriterler arasında yer almaktadır.

Toplulaştırma oranının büyüklüğünün toplulaştırmanın başarısının bir göstergesi olduğu, toplulaştırma oranının büyüdükçe işletmeciliğe uygun hale geldiği ve arazi toplulaştırmasının etkinliğinin arttığı bildirilmiştir.

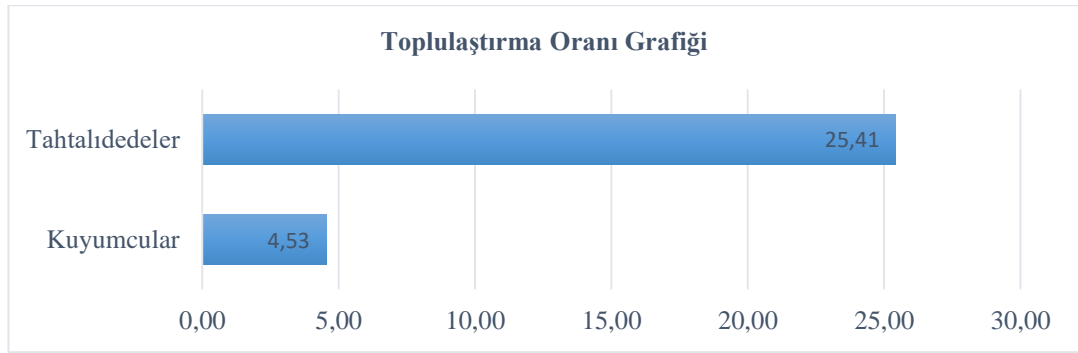
Türkoğlu Arazi Toplulaştırma ve TİGH projesi uygulama alanı içerisine giren Kuyumcular ve Tahtalidedeler mahallelerinde toplulaştırma oranının belirlenmesinde proje idaresinden alınan veriler kullanılmış, bu verilere göre her bir yerleşim birimi ayrı ayrı değerlendirilerek Tablo 3 oluşturulmuştur.

Çalışmanın bu aşamasında Tablo 3 de toplulaştırma oranının yanı sıra Arazi Toplulaştırma Öncesi ortalama parsel büyüklüğü (ATÖ) ile Arazi Toplulaştırma Sonrası ortalama parsel büyüklüğü (ATS) ve Arazi Toplulaştırma Öncesi ortalama işletme büyüklüğü ile Arazi Toplulaştırma Sonrası ortalama işletme büyüklüğü verileri de kullanılmıştır.

Tablo 3. Toplulaştırma bilgilerini içeren veriler

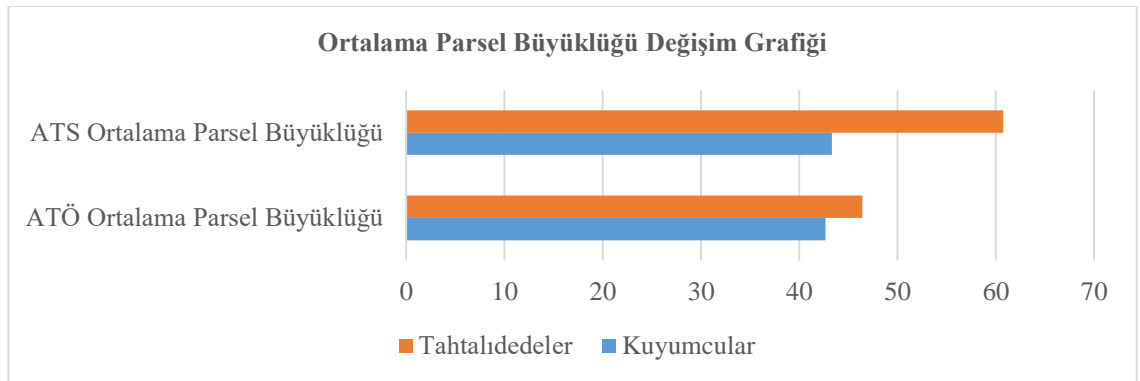
Köy adı	Kadastr o Alan (ha)	Yeni Oluşan Alan (ha)	Topl. İşl. Sayısı (adet)	ATÖ parsel sayısı (adet)	ATS parsel sayısı (adet)	T.O (%)	Z.O (%)	ATÖ ort. Parsel Büyüklüğü (da)	ATS ort. Parsel Büyüklüğü (da)	ATÖ ort. İşl. Büyüklüğü (da)	ATS ort. İşl. Büyüklüğü (da)
Kuyumc ular	1,224	1,187	469	287	274	4,53	3,41	42,67	43,34	26,11	25,32
Tahtalıd edeler	566	552	118	122	91	25,41	2,54	46,42	60,75	48,00	46,85

Toplulaştırma oranı grafiği Şekil 4'den anlaşılacağı üzere Tahtalıdedeler mahallesinde % 25,41 düzeyinde gerçekleşen toplulaştırma oranı Kuyumcular mahallesinde % 4,53 olarak tespit edilmiştir. Kuyumcular mahallesinde kayda değer bir toplulaştırma oranı olmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 4. Toplulaştırma oranları

Ortalama parsel büyüklüğü değişim grafiği Şekil 5'de verilmiş olup Tahtalıdedeler mahallesinde ortalama parsel büyüklüğü 46,42 dekardan 60,75 dekara yükselmiş, Kuyumcular mahallesinde ise 42,67 dekardan 43,34 dekara yükselmiştir. Kuyumcular mahallesinde kayda değer bir yükselme olmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 5. Ortalama parsel büyüklüğü değişimi

3.3. Arazi Nitelik Oranlarının Tespiti

Türkoğlu Arazi Toplulaştırma ve TİGH projesi uygulama alanı içerisinde kalan yerleşim birimleri arazi vasfına ait tapu kaydı nitelik durumu da incelendiğinde tarla nitelikli parsel sayı ve oranının tarla dışı nitelikli parsel sayı ve oranından oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 4 ve Tablo 5).

Tablo 4. Kuyumcular Mahallesi arazi vasıf durumu

Kuyumcular	Tarla Parseli sayısı	Tarla parsel m²	Bağ, bahçe, orman, mera vb. gibi Tarla dışı parsel sayısı	Tarla dışı parsel m²
	208	9.560.283,54	77	2.680.259,23

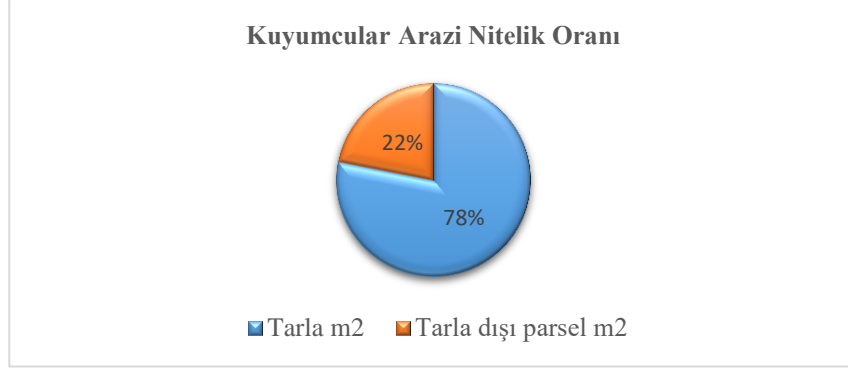
Tablo 5. Tahtalıdedeler Mahallesi arazi vasıf durumu

Tahtalıdedeler	Tarla Parseli sayısı	Tarla parsel m²	Bağ, bahçe, orman, mera vb. gibi Tarla dışı parsel sayısı	Tarla dışı parsel m²
	100	5.363.613,71	22	299.935,46

Kuyumcular mahallesinin genel arazi nitelik durumu incelendiğinde toplam 285 parsel taşınmazda, tarla parseli sayısının 208 adet ile oldukça büyük bir kısmını oluşturduğu buna karşın 77 adet tarla dışı parsel sayısının bulunduğu görülmektedir.

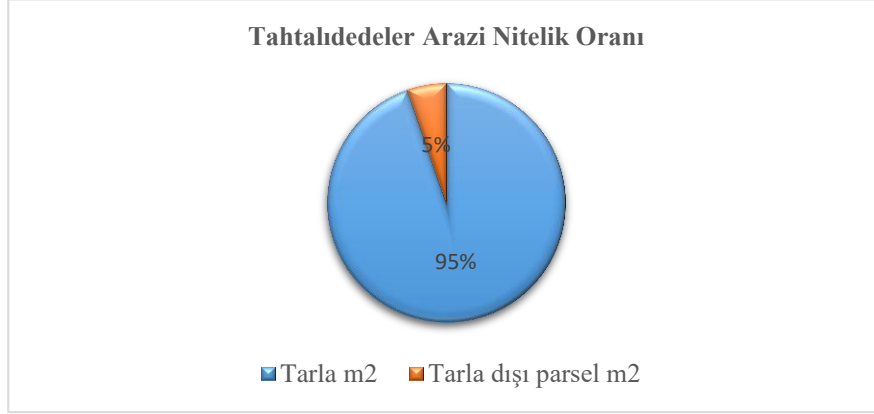
Tahtalıdedeler mahallesinin genel arazi nitelik durumu incelendiğinde ise toplam 122 parsel taşınmazdan, tarla parseli sayısının 100 adet ile oldukça büyük bir kısmını oluşturduğu buna karşın 22 adet tarla dışı parsel sayısının bulunduğu göze çarpmaktadır.

Kuyumcular mahallesinde arazi nitelikleri durumu incelendiğinde arazilerin %78,00'ünün tarla vasıflı araziler olduğu, bu yönüyle arazi toplulaştırma projesi uygulanmasına elverişli bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Kuyumcular Mahallesi arazi nitelik oransal dağılımı

Tahtalidedeler mahallesi arazi nitelik oranları incelendiğinde, tarla parseli oranının % 95,00 ile oldukça yüksek olduğu buna karşın tarla dışı parsel oranının % 5,00 düzeyinde kalması nedeniyle arazi toplulaştırma projesi uygulanmasının elverişli olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Tahtalidedeler mahallesi arazi nitelik oransal dağılımı

3.4. Arazi Derecelendirme İndeks ve Haritaları

Arazi toplulaştırma projeleri uygulama talimatları gereği derecelendirme işlemlerinde toprak puanı, varlık puanı, konum puanı ve komisyon puanı üzerinden derecelendirme yapılacağı belirtilmekte ve bunların farklı oranlı ortalamalarından oluşan 0-100 arası değer tespit edilerek bunun karşılığında o değer derecesi ortaya konulacağı ifade edilmektedir (Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği, 2019).

Arazi toplulaştırma projesi uygulama alanına dahil olan yerleşim birimlerinin benzer toprak indeks ve derecesine sahip olmaları dağıtım işlemlerinde adaletin sağlanması açısından ve parsel şekil değişimi, hisse taşınması vb. kaynaklı taşınmaz takası işlemlerinde çiftçi memnuniyetinin sağlanması açısından ve arazi toplulaştırma sonrası yeni tahsislerde aynı değere sahip arazilerin tescillenmesi açısından oldukça önemlidir.

Tüm bunların yanı sıra arazi toplulaştırma projelerinin uzun yıllara sarı pahalı ve meşakkatli işlemler olduğu göz önüne alındığında projelerin ekonomik olarak yapılabilir olması ve harcanan emek ve

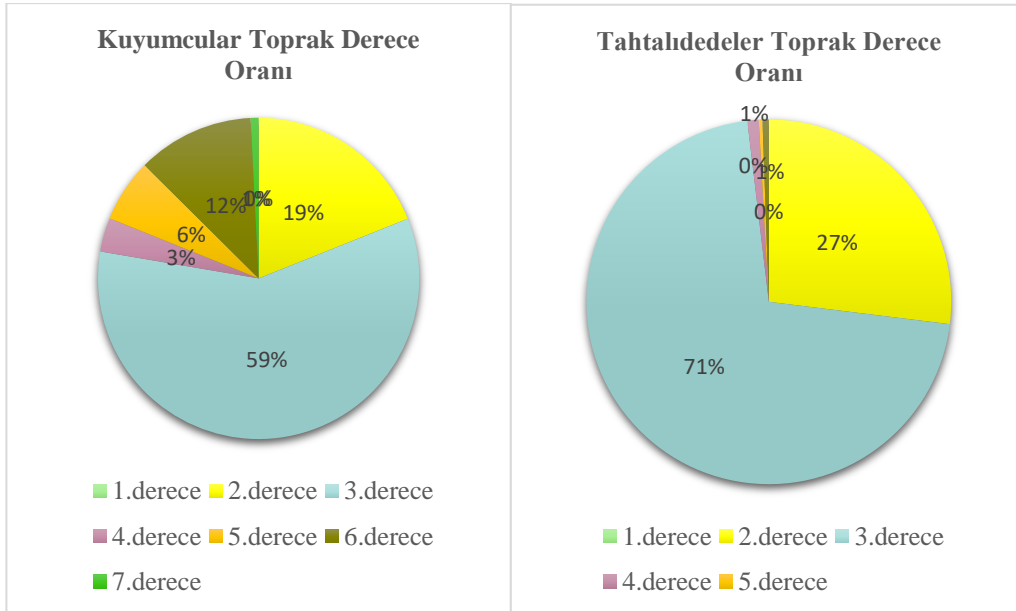
paranın karşılığının daha çabuk alınması açısından verimli tarım arazileri üzerinde arazi toplulaştırma çalışmalarının yapılmasının yani derecelendirme çalışmalarında 1., 2. ve 3. derece gibi yüksek puanlı taşınmazlar üzerinde toplulaştırma yapılmasının daha doğru olacağı bilinmektedir.

Çalışmanın bu aşamasında toplulaştırma projesine dahil olan 2 yerleşim biriminin derecelendirme haritaları ile derecelerin toplam alan içerisindeki oranı incelenmiştir.

Yerleşim birimlerinin toprak derecelerinin izah edildiği Tablo 6 ile birlikte bu toprak derecelerinin toplam alan içerisindeki oranının gösterildiği Şekil 8 incelendiğinde bu yerleşim birimlerinin verimli tarım arazileri sınıfına dahil edilebilecek olan 2. ve 3. derece gibi toprak derecelerine sahip alanların toplam alan içerisindeki oranının yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 6. Arazi toprak derecesi ve toplam alan içerisinde kapladığı yüzdesel oran

Yerleşim Birimi	Derece numarası	Derece oranı %
Kuyumcular	2	19
	3	59
	4	3
	5	6
	6	12
	7	1
Tahtalidedeler	2	27
	3	71
	4	1
	5	1

Şekil 8. Arazi toprak derecesi ve toplam alan içerisinde kapladığı yüzdesel oran

4. Tartışma

Arazi toplulaştırma projeleri uygulama esaslarının çiftçi memnuniyetinin sağlanması, parsel şekil düzenlemeleri, hisse problemlerinin giderilmesi ve taşınmaz birleştirmeleri ile toplulaştırma oranının

artırılarak parsel sayısının azaltılması ve tüm bunlara bağlı olarak verimlilik düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Çalışmanın başarı düzeyininin doğrudan göstergesi olan bu hedeflere ulaşmak son derece kıymetli olmakla birlikte uygulama alanlarının doğru belirlenmesi, sulama imkanına vakıf, iyi toprak derecesine sahip verimli tarım arazileri üzerinde yatırım yapılması ve yalnızca parsellasyon düzenlemeleri ile yetinilmeyerek tarla içi geliştirme hizmetleri yatırımları ile sanat yapıları inşasının bir bütün olarak yapılması halinde başarı düzeyinin çok daha yüksek olabileceği bu çalışmada ortaya konmaktadır.

Arazi toplulaştırma projeleri ile sulama projeleri bir bütün olarak düşünölmeli ve her iki proje birbiriyle paralel yürütölmelidir. Tüm bunların yanı sıra projelerin muhatabı olan çiftçilerin sosyal ve kültürel olarak desteklenmesi proje başarısı için önem arz etmektedir. (Arslan ve Değirmenci, 2016).

5. Sonuçlar

Kahramanmaraş İli Türkoğlu İlçesinde yer alan 2 yerleşim biriminde uygulanan arazi toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projesinin dar kapsamlı başarı analizini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada proje uygulama alanı içerisindeki yerleşim birimlerinin toplulaştırma öncesi ve toplulaştırma sonrası durumları ortaya konularak meydana gelen olumlu ya da olumsuz değışim durumu analiz edilmiştir.

Özellikle proje uygulama alanı içerisinde yer alan yerleşim birimlerinde sulama projesi içerisine dahil olan, tarla içi yol, menfez, tesviye vb. tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanabilen buna bağılı olarak geniş anlamıyla arazi toplulaştırma projesi uygulanan aynı zamanda 1., 2. ve 3. derece gibi iyi toprak derecesine sahip yerlerde başarı düzeyinin arttığı tespit edilmiştir.

Arazi toplulaştırma projesi uygulama alanı içerisinde yer alıp yapılan çalışma sonucunda başarılı bulunan yerleşim birimlerinin, topoğrafya olarak düz ve düze yakın olduğu, arazi dağılımının dengeli yapıda olduğu, genel parsel alanları içerisinde tarla nitelikli parsel oranının tarla dışı parsel oranına göre daha yüksek olduğu ayrıca bu yerleşim birimlerinde geniş anlamda toplulaştırma yapılarak yalnızca parsellasyona yönelik işlem tesis edilmeyip parsellasyonun yanı sıra sulama, tarla içi yol vb. tarla içi geliştirme hizmetlerinin uygulandığı ve 1., 2. ve 3. derece gibi iyi toprak derecesi bulunan tarım arazilerinin yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Arazi toplulaştırma projesi uygulama alanı içerisine dahil edilen yerleşim birimlerinin toplulaştırma yapılmadan önce arazi ve sosyal yapı etütlerinin yapılarak toplulaştırma yapılmaya uygun olmayan yerleşim birimlerinin uygulama alanı içerisine dahil edilmesinin uygun olmadığı, yerleşim birimi içerisinde dağılık ve engebeli parsellerin blok planları dışına çıkarılarak düz ve düze yakın topoğrafyaya sahip olan ve sulama yol vb. tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanacak parsellerin blok planları içerisine dahil edilmesinin proje başarısını artırdığı tespit edilmiştir.

Dağılık ve engebeli, topoğrafik yapıya sahip yerleşim birimlerinin arazi toplulaştırma projesi blok planlarına dahil edilmesi halinde özellikle çiftçi memnuniyetinin sağlanması ve proje başarısının

yükseltilmesi amacıyla buralarda da geniş anlamıyla arazi toplulaştırma projesi uygulanmasının ve özellikle taşınmazlara ulaşım sağlayan tarla içi yol vb. sanat yapıları inşasının temin edilmesinde fayda görülmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen veriler değerlendirildiğinde;

Arazi toplulaştırma projesi uygulama alanının doğru bir biçimde belirlenmesine yönelik ön etüt çalışmalarının dikkatlice yapılmasında, topoğrafik olarak toplulaştırma projesi uygulanmasının zor olduğu alanların ya blok planları dışına alınmasının ya da bu gibi yerlerde daha kapsamlı çalışmalar yapılarak buralarda da tarla içi geliştirme hizmetleri olarak nitelendirilen sanat yapıları inşası uygulanmasında ve bu gibi yerlerde parsel maliki bulunan işletme sahiplerinin de projeden azami ölçüde faydalanmasının sağlanması amaçlı projeler geliştirilmesi gerekmektedir.

Yine arazi toplulaştırma projesi uygulama alanı içerisinde yer alan ve sulama yol vb. sanat yapıları inşası ile tarla içi geliştirme hizmetleri götürülen yerlerde de toplulaştırma oranının yükseltilmesi için parsel sayılarının azaltılmasında, parsel şekil düzenlemelerinin daha kapsamlı ve özenli uygulanarak arazi toplulaştırma projelerinde aranan şekil olan dikdörtgen şekilli parsel sayısı ve oranının yükseltilmesinin amaçlanmasında proje başarısının yükseltilmesi için fayda görülmektedir.

Teşekkür

Yüksek lisans tez çalışmasına altlık teşkil edecek olan bu makalede katkılarından ötürü danışman hocam Prof. Dr. Emine İKİKAT TÜMER' e teşekkürü borç bilirim.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Araştırmacılar makaleye eşit oranda katkı sağlamıştır.

Kaynaklar

Ankara İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Sunusu,
<https://ankara.tarimorman.gov.tr/Belgeler/liftet/arazitoplulastirmasi.pdf> Erişim Tarihi:
10.10.2022

Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/02/20190207-5.htm>. Son erişim: 18.12.2022

Arıcı İ. Arazi toplulaştırması. Bursa: Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Notları; 1994.

Arslan, F., Değirmenci, H. Çiftçilerin arazi toplulaştırma projesine bakışı: Kahramanmaraş Türkoğlu ilçesi ve köyleri. Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 2016; 30(2): 23-34.

Cordes W. Flachengröbe, Flackenform und Feld- Hofentfernung, Praktische Landtechnik. 1970; h.15,Wien.

- Çelebi M. Karaman ovasında toplulaştırma alanlarındaki parselasyonun parsel boyutları ve kültür teknik hizmetlere etkisi üzerinde bir araştırma, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, sayfa no: 27. Konya, Türkiye, 1989.
- Değirmenci H., Arslan F., Ketten M. Arazi toplulaştırma projelerinde parsel şekillerinin değişimi: Şanlıurfa Bozca Köyü Örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 2019; 6(3): 557–565.
- Dinçer H. Erzurum ilinde çeki hayvanları ile yapılan tarla çalışmalarında tarla şeklinin efektif iş başarısına etkisi üzerinde bir araştırma, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yıllığı, 21(2): Ankara, Türkiye, 1971.
- Ekinci K., Sayılı M. Tarım arazilerinin parçalanmasını önlemeye yönelik mevzuat üzerine bir inceleme. *GOÜ, Ziraat Fakültesi Dergisi* 2010; 27(2): 121-129.
- Eminoğlu G., Çakmak B. Burdur-Kemer-Elmacık köyü arazi toplulaştırma etkinliğinin değerlendirilmesi, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi* 2013; 5: 39-53.
- Erenci T. Çanakkale ili Biga ilçesinde uygulanan arazi toplulaştırma çalışmaları, üreticilerin bilinç ve memnuniyet seviyelerinin belirlenmesi, Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, sayfa no: 51, Çanakkale, Türkiye, 2019.
- Ertunç E., Janus J. Arazi toplulaştırma projelerinin arazi parçalanma değişimine etkisi: Türkiye ve Polonya örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 2021; 8(1): 226-234.
- Esen A. Arazi toplulaştırma proje başarı kriterleri üzerine bir araştırma. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, sayfa no:56, Bursa, Türkiye, 2019.
- Kara M. Türkiye’deki bazı arazi toplulaştırma projelerinde parsel boyutları ve yol uzunluğu üzerinde bir araştırma. K.T.Ü., Doktora Tezi, (Yayımlanmamış) Trabzon (1977).
- Karaönder İ., Gürel A. Tarımsal arazi maliklerinin arazi toplulaştırma projelerinin çeşitli aşamalarındaki davranış ve görüşlerinin değerlendirilmesi: Çanakkale ili örneği. *Türkiye Arazi Yönetimi Dergisi* 2021; 3(1): 25-31.
- Özdemir Ş. Arazi toplulaştırma sürecinde derecelendirmenin değerlendirme standartları açısından incelenmesi: Ankara ili Evren ilçesi örneği. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, sayfa no:40, Konya, Türkiye, 2021.
- Sagaydak A., Sagaydak A. Agricultural land consolidation vs. land fragmentation in Russia. *International Journal of Engineering and Geosciences* 2022; 7(2): 128-141.
- Takka S. Arazi toplulaştırması. Ankara: Kültür Teknik Derneği Yayınları; 1993.
- Tarım ve Orman Bakanlığı 2016,
<https://ankara.tarimorman.gov.tr/Belgeler/liftet/arazitoplulastirmasi.pdf> Erişim Tarihi: 10.10.2022
- Tunalı SP., Dağdelen A. Denizli – Tavas ovasında yapılan bazı arazi toplulaştırma çalışmalarının değerlendirilmesi. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi* 2018; 6(2): 58–65.

Türk M. Arazi toplulaştırma başarısının analizi: Kocaeli-Derince ilçesi Kaşıkçı mahallesi örneği.
Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, sayfa no: 17 Bursa, Türkiye,
2021.

Türkoğlu Kaymakamlığı 2022. <http://www.turkoglu.gov.tr/turkoglu> Erişim Tarihi: 10.10.2022.